

The cover features a large, detailed illustration of a fish, likely a salmon or trout, with its mouth wide open, holding a red and yellow lure. The fish is set against a background of green foliage. In the top right corner, there is a white circular badge with the text 'Brev nr 4'. The main title 'SVÄNGSTA-skolan' is written in large, bold, yellow letters, and the subtitle 'En brevkurs tillägnad Er som säljer fiskedon' is in a smaller, italicized font below it. A white-bordered box on the right side contains the text 'Det handlar om' followed by a list of topics: 'Kustspinn', 'Havsliske', 'Flugfiske', 'Mete', 'Pimpling m. m.', and 'Att trötta en fisk', each separated by a small black dot.

Brev nr

4

SVÄNGSTA-skolan

En brevkurs tillägnad Er som säljer fiskedon

Det handlar om

Kustspinn

Havsliske

Flugfiske

Mete

Pimpling m. m.

Att trötta en fisk

Klarade du

12 rätt på frågorna i brev 3?

Här är de rätta svaren:

1	x	2
1		
1		
1		
	x	
1		
	x	
1		
1		
	x	
		2
1		
	x	

Svängsta-skolan är utgiven av AB Urfabriken, Svängsta, i samarbete med Cykel- och Sporthandlarnas Riksförbund och Sveriges Järnhandlareförbund.

All korrespondens adresseras till Svängsta-skolan, Box 52, Vällingby 1.

Käre kursdeltagare

Svängsta-skolan behandlar sportfiskets teori. Det räcker emellertid inte med endast teoretiska kunskaper utan du måste även ha praktiska erfarenheter för att vara en god försäljare och kunna stimulera allmänhetens intresse för denna underbara hobby.

Sportfiske ger, som du vet, riklig tillgång både till spänning och koncentration, frisk luft och sund avkoppling. Därtill kommer att de allra flesta har goda möjligheter att bedriva denna härliga hobby till rimliga kostnader, varför vi vågar påstå att sportfisket är en av våra främsta källor till fysisk och psykisk sundhet och återhämtning. Den här gången tar vi flugspöt med och beger oss till mäktiga sydsvenska åar, till små blänkande skogstjärnar och till Norrlands brusande älvar och friska klara fjällsjöar på en spännande jakt efter öring, harr och annat "flugfint".

Vi ger oss även kustspinnnet och havsfisket i våld och känner salta vindar och doften av tång från västkustens branta klippor . . . Här får vi uppleva tjusningen i torskens tunga hugg nere i tången och makrillens blixtnabba rusningar i ytan.

Kursledningen.

Kustspinn

I samma takt som sportfisket har vunnit allt flera anhängare, har kusterna fått ta emot allt större skror sportfiskare. Sportfiske i havet, vilket för några år sedan var liktydigt med gäddspinn vid ostkusten efter insjömetoder, eller torskpilning med handlina från båt, är idag en nästan fristående sportfiskegren med en egen utrustningstyp, en egen teknik och en egen charm.

Sportmässigt fiske längs kusten benämns i allmänhet kustspinn, men i den här brevkursen skiljer vi på *kustspinn* och *havsfiske*. Kustspinn är fiske på det inre, grundare vattnet, företrädesvis från land, havsfiske bedrivs från båt, längre ut till havs och på djupare vatten. Denna indelning har vi ansett lämplig i detta speciella sammanhang, ty det finns väsentliga skillnader mellan de redskap, som man använder för strandfiske på grundvatten och dem för direkt havsfiske.

Det är en utbredd uppfattning bland den redskapsköpande allmän-

heten, att erkänt bra fiskegrejor är universalgrejor. Men inte ens de allra finaste redskap är universella. Detta av den enkla orsaken att det helt enkelt inte går att tillverka ett spö eller en rulle, som passar till precis allting. Redskapen för kustspinn är särskilt specialbetonade.

Rullar

En grundförutsättning för framgång i kustspinn är att man kan kasta långt. Det finns ingen annan fiskegren, där fiskelyckan till den grad står och faller med räckvidden. Betet bör nämligen placeras utanför de långbankar som många gånger sträcker sig ganska långt ut från land. Det är typiskt, att en framgångsrik kustfiskare också är en god kastare.

Men som bekant tillåter inte vilken rulle som helst långa kast. En rulle, som är utmärkt vid spinnfiske i en insjö, duger kanske inte alls vid kustspinn. Så är fallet med vanliga

rullar med revspridare i lägre pris-klasser beroende på att deras broms-system är otillräckligt. Urfabriken har, bl. a. med tanke på kustspinn, modifierat tre rulltyper och försett dem med centrifugalbroms av samma typ, som man finner på de allra finaste spinnrullar. Dessa rullar, 1700 A, 1800 A och 1900 A, har därigenom blivit synnerligen väl lämpade för kustspinn med beten från 18 g och uppåt.

De fiskare, som blivit spinnrullen trogna, hör till en kräsen sportfiskareskara och låter sig inte lockas till andra redskap. Den gamla hederliga spinnrullen har vissa företräden och ger bl. a. bättre kontakt med fisken. För lättare kustspinn har multiplikatorrullar av lävlingstyp med frikopplingsbar spole och utan revspridare visat sig mycket lämpliga. Speciellt lämplig vid tyngre kustspinn är *Ambassadeur*, med sitt robusta utförande och sin stora lin-kapacitet.

Den rutinerade kastaren uppnår lättast de erforderliga kastlängderna med haspel, och många rutinerade sportfiskare föredrar också haspeltullarna, såväl öppna som inbyggda, bl. a. därför att det är lättare att kasta med dessa rulltyper under de besvärliga vindförhållanden, som för det mesta råder vid kusten.

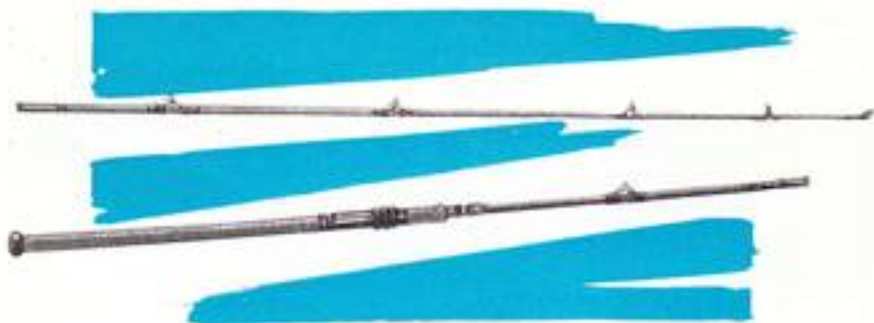
Haspeltullen är alltså speciellt till sin fördel i blåsigt väder, då ett vindkast kan orsaka backslag på en multiplikatorrulle. Över huvud taget är det "riskfriare" att kasta med haspel, ty inte ens ett fel ansatt kast ger upphov till lintrassel. Den effektiva slirbromsen och den långa livslängden kommer också på haspeltullens pluskonto. De flesta har lättare att lära sig kasta långt med

haspel än med spinnrulle, men en skicklig kastare kan ändå ta ut de största kastlängderna ur en spinnrulle av tävlingstyp med frikopplingsbar spole. Det kan synas egendomligt eftersom linan löper av haspelspolen utan motstånd, men motstånd uppstår i stället när linspiralen löper genom spöringarna.

Ett vanligt fel bland haspelfiskare är att man använder för grov lina. Den tunna linan är egentligen haspelfiskets största finess, för den som behärskar tekniken väl. I själva verket är det inte så många fiskare, som gör det. Grövre lina än 0,35 mm bör inte förekomma vid haspelfiske. Som en konsekvens av detta bör alltså haspel rekommenderas endast till lättare kustspinn, dvs. fiske med beten av högst ca 25 grams vikt.

Spön

Spön av rörbyggd glasfiber får anses som standard för kustspinnets del. Splitcane är mindre lämpligt — bl. a. på grund av känsligheten för fukt, värme och torka.

Enhandsspöt är den vanligast förekommande spötypen. Det är dock inte helt idealiskt som kustspö. Här passar i stället tvåhandsspöt bättre. Detta tillverkas just med tanke på fiske i strida strömmar och för den speciella teknik som tillämpas vid kustfiske.

Det finns numera tvåhandsspön av hög kvalitet och till överkomliga priser, både för lättare och tyngre kustspinn.

Lätt kustspinn

Ett spö för lättare kustspinn bör vara 6—8 fot och gärna med nedsänkt rullfäste och förlängt handtag när det gäller multiplikatorrulle eller inbyggd haspelrulle.

Man kan också använda ett enhands haspelspö med styv aktion. Det är lätt och trevligt att handskas

med och kastförmågan är i regel förstklassig. Rullfästet passar också till vilken rulle som helst. Men aktionen måste som sagt vara styv, och det är klokt att använda båda händerna vid kast. Det ger bättre kontroll över kastet och är vilsammare.

Tips

För lättare kustspinn rekommenderas antingen haspelrulle av normalstorlek, öppen eller inbyggd, spridarförsedd multiplikatorrulle med centrifugalbroms eller tölningrulle med frikopplingsbar spole. För tyngre kustspinn rekommenderas frikopplingsbar, spridarförsedd multiplikatorrulle, eller öppen haspelrulle, med stor linkapacitet.

För tyngre kustspinn

är ett 9 fots tvåhandsspö det rätta. Ett sådant spö har mycket stor kastförmåga, och det gör kampen med havsöringen och stortorsken till en verklig upplevelse.

Beten

25 gram verkar kanske för den i kustspinn oinvigde som en alltför hög gräns mellan lättare och tyngre kustspinn. Men kustspinn är på sätt och vis insjöspinn i förstorad skala, och vind- och strömförhållandena i havet gör att beten med högre vikt erfordras.

Under gynnsamma förhållanden kan de vanliga betestyperna användas. *Skedspinnaren*, vars fisklighet står över all diskussion, är en pålitlig betestyp även i havet. Detsamma gäller *skeddragen*, i synnerhet de mindre typerna.

I många fall är man emellertid vid kusten hänvisad till litet tyngre

grejor — detta för att nå bra kastlängder och för att kunna fiska på tillräckligt djup.

För lättare kustspinn är man välrustad, om man har några *skedspinnare* på 10–18 g, några små *skeddrag* i samma viktklass samt några pilkar på 15–25 g.

Vid tyngre kustspinn, som i regel avser torsk, är man hänvisad till beten med mycket koncentrerad vikt, om man över huvud taget skall kunna nå ner till det djup, där torsken står. Pilkar på 25–40 gram är ordinarie beten för detta fiske. Att ensidigt fiska med pilk är givetvis förkastligt. Variationer av betestyper och fisketeknik är lika nödvändiga vid kustspinn som vid annat fiske.

Fiskemetoder vid kustspinn

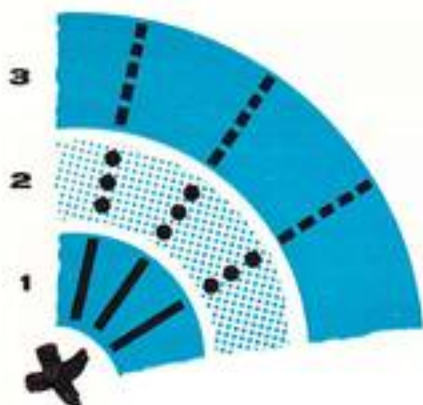
Havsöringen är den förnämsta fiskarten vid kusten, och kustfiske efter den, med lätt tvåhandsspö, tunn lina och små beten, är en mycket avancerad form av spinnfiske. Det kräver mycket god kastskicklighet, förstklassiga redskap och god lokal-känedom. Öringen förekommer framför allt runt Skåne, utmed västkusten och på vissa avsnitt av ostkusten. Typiska öringlokaler är steniga, vegetationsrika vikar med moderat djup. Den finaste öringssäsongen är våren.

Avfiskning av ett öringvatten sker effektivast genom att man från en kastplats sprider kasten i solfjädersform och fiskar av det närmaste vattnet först. Lämpligen kastar man då först med en ganska liten spinnare, byter sedan till en något tyngre

Tips

En lgsråka eller fluga är något slag, fastknuten vid linan ovanför betet, kan avsevärt förbättra fångstresultatet, både vid kustspinn och havsfiske.

Makrill och sej lugger gärna på ett sådant bete.

Kasten sprids i solljäderform

spinnare eller ett skeddrag med livliga rörelser för att slutligen göra de längsta kasten med en kastpilk. Det är viktigt att man inte har för bråttom utan noga fiskar igenom labyrintherna mellan stenar och tångbuskar. Det är just där öringarna står, och de står alltid med nosen mot strömmen. Betet skall gå ganska snabbt och ganska högt i vattnet. Låter man betet sjunka till botten och spinner långsamt fiskar man torsk, inte öring.

Torskfisket är alltså vad tekniken beträffar, diametralt motsatt öringsfisket. Utrustningen är dessutom tyngre, och lokalerna är också anorlunda. Torsken föredrar, med vissa undantag, djupare vatten med brantare och klippigare stränder. Vid torskfiske är det nödvändigt att man låter betet sjunka till botten

och att man spinner in det ganska sakta. Torsken uppehåller sig troget nere i tången, och den gör sällan några rusningar efter ett bete. Ryckvis inspinning alldeles ovanför tångskogen är den gamla pålitliga torskfiskemetoden.

Det betyder att en torskfiskare ofta får bottenapp. Av den anledningen är det väl motiverat med litet grövre lina, lämpligen 0,40 mm och kraftigare utrustning över huvud taget. Här kommer alltså det styva 9-fotsspöt och den kraftiga rullen väl till sin rätt. Allt torskfiske får anses som ett ganska tungt fiske. Man fiskar på djupt vatten, använder tunga beten och fiskar ofta i ganska tung sjöhävning. Bästa månaderna för torskfiske är oktober, november, mars och april.

Tips

Att fiska från klippor är inte alltid ett ofarligt nöje. Alybeläggningen är fruktansvärt hal, så fort den blir våt. Många dödsolyckor har inträffat genom att fiskare halkat i vattnet utan att kunna ta sig upp igen på den hala klippan. Halskydd, livlina eller flytväst ökar säkerheten. I storm bör man helt undvika fiske från klippor.

Havsfiske

Artrikedomen bland havsfiskarna är utomordentligt stor. För den, som har tillfälle till och intresse för havsfiske, är det därför rika perspektiv som öppnas. När man fiskar från båt ställs inte samma krav på utrustningen som för fiske från stranden. Rullen måste dock vara av kraftig konstruktion, saltvattenbeständigt material och ha stor lin-kapacitet.

För de vanligaste fiskarterna, räcker ett enhandsspö. Det bör vara styvt — ett vekt spö saknar den lyftkraft, som fordras för att man skall kunna tvunga upp en stor fisk från 50 meters djup. Fiske på stort djup i ström och sjöhävning, kanske med en tjugig tiokilostorsk på kroken, frestar grejorna mer än något annat fiske.

Metoder vid havsfiske

Man kastar alltid med vinden. På det sättet får man hjälp av bå-

tens drift, så att betet sjunker. Att ankra båten vid torskfiske är i regel ej att rekommendera. Man fiskar av en gryna eller en djuphåla effektivare genom att låta båten driva över det aktuella området med långsidan mot vindriktningen.

Vid fiske på djupt vatten bör inspinnningen ske ryckvis, och i allmänhet får man stanna upp och låta betet ta botten flera gånger för att säkert hålla det inom räckhåll för bottenfiskarna. Intagning av fisk kan vid djupvattensfiske bli nog så ansträngande, inte minst för redskapen. Fiskar av någorlunda storlek måste alltid tas in med "pumpning".

Det är inte bara torsk, som blir föremål för spinnfiske på djupt vatten. Gråsej, vitling, kummel, havskatt, knot, skärlånga, pigghaj och några olika slags flundror är exempel på andra fiskarter man kan få.

Havsfiske är inte alltid liktydigt med "lyftkransfiske". Det finns sommartid även tillfälle till ett mycket roligt fiske med lätta redskap, gärna med rena lättspinnutrustningen.

I maj månad, när vårvärmen har börjat på allvar, har de från Atlanten invandrade näbbgäddorna samlats stinvis i ytvattnet, leklystna och huggvilliga. De kan också på vissa platser fiskas från land under försommaren, och fiskar man från båt bör man därför söka dem ganska nära stränderna. När de hugger går de i regel yttligt. Betet, en liten spinnare eller en liten pirk i silver, skall fiskas snabbt strax under ytan.

Makrillen börjar hugga fram emot midsommar, försvinner mer eller mindre i juli och kommer sedan tillbaka i augusti. Makrillstimmen är i flitig rörelse, och man kan få söka dem över stora områden. Stimmen brukar samlas på lovartsidan av grynnor. På sådana platser bör man alltså fiska makrillen, om man inte

Tips

Havsfiskaren bör ej underluta att förse spöt med säkerhetslina, dvs. en tät med en änden knuten om spöhandtaget och den andra änden fastgjord i båten. Tänk så många fiskare, som har "pluttrat" sin fina utrustning bara för att de har förbisett den detaljen.

ser några "mås-slag", som förräder var den jagar.

Ett makrillstim jagar från botten snabbt upp emot ytan. Efter "explosionen", då stimmet når ytan, upphör huggen för några minuter, medan stimmet åter samlas vid botten. Det är alltså typiskt vid makrillfiske, att huggen kommer i vågor och att man får de första huggen rätt djupt. Tekniken blir den, att man spinner djupt med moderat hastighet, tills man får den första kontakten. Sedan spinner man allt yttligare och snabbare. Makrillen huggar på de flesta betestyper. Skedspinnaren är osviklig.

Gråsej och bleka (blanksej) jagar stundom yttligt på höstkanten och kan fiskas både från land och från båt. De huggar med förkärlek på små beten.

När det gäller fiske av näbbgädda, makrill och sej skall man använda lättast möjliga redskap. Endast under den förutsättningen blir det fisket verkligt spännande och sportmässigt. Just till detta fiske är haspelutrustningen idealisk.

Att trötta en fisk

Man tröttar inte fisk, t. ex. abborre eller en liten gädda, som utan risk för linbrott eller uträtning av krokar kan tas hem direkt. Man tröttar bara en stor fisk. Stor i förhållande till styrkan på redskapen.

Får man en stor gädda på ett vanligt spinnspö med relativt stark lina, kan man räkna med följande risker:

- att kroken trängt in dåligt, så att gäddan lossnar vid slaklina,
- att gäddan gör ett häftigt kast och sliter av linan,
- att gäddan hoppar och skakar ur sig draget,
- att gäddan hittar en risvase eller någon annan bråte att sätta fast linan i,
- att gäddan biter av linan om stältafs inte används.

Om gäddan är dåligt krokad, så beror det i regel på att man gjort mothugget för sent eller för svagt. När det väl skett är det inte så mycket att göra åt den saken. Ett nytt

mothugg kan medföra, att man förlorar fisken. I regel vet man dock inte, hur fisken är krokad och kan därför inte ta så stor hänsyn därtill. Det gäller i stället att man höjer spötoppen så att fisken hela tiden får arbeta mot spöts fjädring, under det man håller en jämn och relativt hård press.

Fisken, t. ex. gäddan, hoppar vanligen endast då hon svält betet och fått kroken ned i gälarna. I hoppet rister hon våldsamt på huvudet med uppspärrad käft och lyckas ofta få ur sig krokarna. Fiskaren har små möjligheter att påverka utgången av ett hopp. Det gäller framför allt att söka förhindra hopp, vilket sker genom att man minskar pressen, eventuellt ger slaklina, när man ser att fisken går upp till ytan och spänner sig i krum.

Om en stor fisk sätter full fart mot en risvase, en vass, bryggstolpar eller dylikt, så stoppar man henne effektivast genom att ge henne slaklina. När hon inte längre känner dragningen, så stannar hon vanligen, vänder kanske och går ut mot djupare vatten. Man bör under tiden försöka komma på andra sidan om henne. På djupt och fritt vatten har fiskaren alla fördelar på sin sida. Han kan låta fisken gå med måttlig press, tills den är så trött att den flyter upp.

Mindre fisk tar man upp med håv, för större fisk är huggkroken mest idealisk. Kroken bör då föras underifrån och sättas i fiskens bakparti.

Oskiftade sjöar

Det finns de som tror, att vem som helst får fiska i en sjö, där det finns "oskiftat fiskevatten". Det finns andra som tror, att om man har del i ett oskiftat vatten, så får man fiska över hela sjön, oavsett hur många skilda vattenägare där finns. Detta är emellertid fel.

I själva verket finns oskiftat vatten endast inom byalag. När byn en gång skiftades, så delade man upp ägorna i övrigt, men bestämde att byns vatten skulle brukas gemensamt efter vissa regler. Mellan byarna däremot är vattnet alltid skiftat.

Ett oskiftat byavatten är alltså alldeles delsamman som ett självständigt fiskevatten med fixerade gränser. Skillnaden är bara att det har flera ägare, och att ingen delägare får upplåta någon fiskerätt, ej ens löftesfiske, utan de flesta delägarnas samtycke. Ej heller går det att utan sådant samtycke sälja en tomt med fiskerätt. Denna måste i så fall omfatta hela stamfastighetens rätt.

Tips

När torsken går på grunt vatten i tångvikarna, som den ofta gör under senhösten, går det utmärkt att ta den på fluga. Detta flugfiske är utomordentligt roligt och spännande. Bästa flugorna för detta fiske är stora streamers i vitt och rött. Även hawsöringen kan givetvis fångas på fluga i havet, framför allt under lugna sommarnätter.

Strandlagen och allemansrätten

Det är felaktigt att tro, att den s. k. strandlagen har något att göra med rätten att lägga till och gå i land vid en strand. Vad denna lag handlar om är endast inskränkning i rätten att bebygga stränderna och därmed blockera dessa. Länsstyrelserna utfärdar bestämmelser för vissa stränder i syfte att säkra allmänhetens tillgång till bad och friluftsliv vid vatten.

En betydligt värdefullare lagrättighet är den s. k. allemansrätten. Det är visserligen straffbart att ta väg över annans tomt och plantering, men beträffande andra ägor endast i den mån dessa skadas. Med tomt förstås varje område kring en bostadsbyggnad, även sommarvilla, vare sig detta område är planterat eller ej. Är området inhägnat blir i allmänhet inhägnaden avgörande för tomtens utsträckning. Saknas inhägnad måste i varje fall de närmaste omgivningarna kring byggnaden anses som tomt. Även sådana privata badplatser som försetts med bryggor eller badhus anses som skyddade mot intrång.

Beträffande tältning anses allemansrätten medge tillfällig övernattning på plats, som ej medför intrång eller skada. Att campa flera dygn kräver däremot uppgörelse med markägaren och eventuell ersättning.

Ifråga om "strandhugg" med båtar gäller vad nu sagts om tomtmark, plantering m. m. Man får sålunda gå i land vid holmar och stränder, som enligt allemansrätten får beträdas, men ej på tomtmark. Att förlägga en båt en längre tid till en viss plats förutsätter liksom tältningen ett löfte av markägaren.

I slutet av 1400-talet utkom i England en bok, som handlade om jakt och andra fritidsnöjen, bl. a. fiske. Den var skriven av en abbedissa i ett nunnekloster — Dame Juliana Berners — och innehöll bl. a. beskrivningar av konstgjorda flugor för lax och öring.

Dame Juliana beskrev tolv olika våtflugor av vilka elva är i bruk än i dag, fast de undergått större eller mindre förändringar. Sedan hennes handbok utkom har det emellertid skrivits några tusen olika fiskehandböcker och komponerats många tusen olika flugmönster.

På 1800-talet började man i England även fiska med torrfluga. Flugfisket har sedan dess nästan utvecklats till en vetenskap.

De flesta flugfiskare har alldeles för många flugmönster i sina flugaskar. För ordinarie flugfiske kan man mycket väl klara sig med ett fåtal mönster och flugtyper. För våtflugefiske behöver man knappast

mer än något halvdussin olika mönster och för torrflugefiske knappast ens så många.

En hård begränsning av flugurvalet gäller dock endast för fiske under "normala" förhållanden, t. ex. i strömmande vatten. Det finns nämligen tillfällen då de gamla favoritflugorna kan svika, och man måste tillgripa någonting extra. Ofta blir det då inte så mycket frågan om ett annat mönster som kanske en annan typ av fluga.

Många fiskare har väl räkat ut för en ganska vanlig företeelse — man ser hur fina öringar vakar in- om bekvämt kasthåll, men hur fint man än serverar de mest välseglande torreflugor, kan man inte få öringen att hugga. Det kan då vara frågan om nymfätande fisk, som frossar på nymfer, dvs. sländlarver — eller annan fisk, som är ensidigt inriktad på någon sorts föda. Vid sådana tillfällen kan exempelvis en nymfrepresentation, fiskad på rätt sätt, rädla fiskaräran.

Våtflugor

Låt oss först se på våtflugorna. De förekommer huvudsakligen i två huvudtyper — flugor med vingar och hackle (borst) och flugor med bara hackle.

En våtfluga föreställer ofta någonting helt annat än en fluga. Den kanske ger en föreställning om ett kräftdjur, en lary, en myra eller en skalbagge eller ett mycket litet fiskyngel. Vingarna är därför i många fall tämligen onödiga. Många våtflugefiskare anser också att flugor med bara hackle — smidigt hackle som ger flugan ett levande utseende i strömmande vatten — är bäst. Trots detta är många av de bästa flugmönstren och typerna vingflugor.

Såväl våt- som torrflugor är bundna på krokar av olika storlekar och i regel på enkelkrok. Dubbelkrok används mest vid lax- och havsöringsfiske fast även för dessa fiskar är enkelkrok det bästa. Man kan naturligtvis även använda dubbel-

krokar i små storlekar för vanligt örings-, rödings- och harrfiske, men det bör då vara små krokar.

Våtflugemönstren

kan indelas i två kategorier — representationsflugor, som skall likna eller påminna om en naturlig insekt, och fantasiflugor, som är bundna utan tanke på någon direkt förebild i naturen. Många av de populäraste flugmönstren är mer eller mindre fantasiskapelser.

Man ser ibland flugor med fastsittande tafsar. Det är i regel s. k. utterflugor och de är inte lämpliga för vanligt flugfiske.

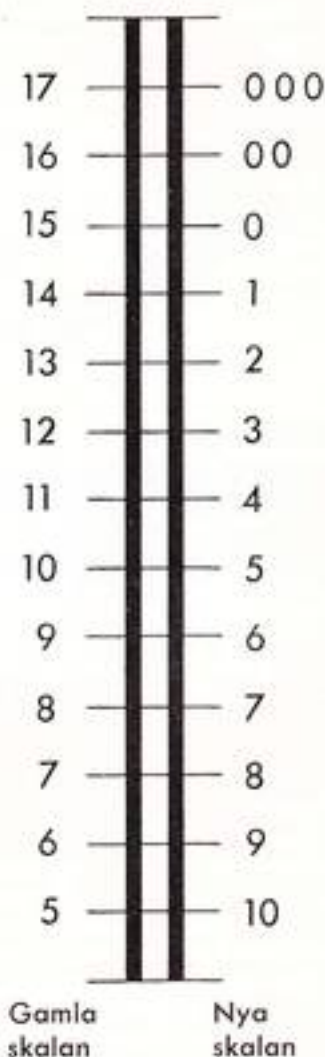
Krokstorlekar

Allt efter sin storlek betecknas flugkrokarna med olika nummer. Tyvärr är det så, att man har två krok- eller nummerskalor att gå efter, vilket kan försorsaka en viss förvirring. Man talar om den gamla och den nya krokskalan. Den nya skalan börjar med nummer 000, som är den minsta storleken, vilken i gamla skalan motsvaras av 17.

De vanligaste storlekarna (medelstora flugor) för våtflugefiske av öring, röding och harr blir då gamla skalans 10 och 12, vilka alltså motsvaras av nya skalans 5 och 3.

För lax och havsöring ser skalan ut på följande sätt: 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 1/0, 2/0, 3/0, 4/0, 5/0, 6/0, 7/0, 8/0 och 9/0. De storlekar som vanligen kommer till användning är 1—5/0. 9/0 är en mycket stor fluga, som endast är användbar i vissa norska älvar där laxen gärna tar på mycket stora flugor, eller i enstaka fall i högt vattenstånd. En normalstorlek är 3/0.

Flugkroken skall vara av ögletyp så att man lätt kan byta flugor under fisket.

Lämpliga våtflugor

Om man nu skall ge sig ut på en fisketur och inte vet vad man bör använda kan t. ex. följande mönsterurval rekommenderas när det gäller våtflugor:

Silver March Brown, Teal and Red, Butcher, Dyson, Wickhams Fancy, Parmachene Belle, Greenwells Glory och Mallardflugorna. Man kan naturligtvis inte säga att dessa är de bästa mönstren, men man kan lugnt rekommendera dem som utmärkta allround-mönster både för fiske i Norrland och i södra Sverige. Silver March Brown är lika bra i skogs- som i fjällvatten och både för öring, röding och harr. Teal and Red som anses i någon mån påminna om Gammarus, vilket i många vatten utgör en väsentlig del av fiskens föda, är en synnerligen pålitlig fluga. Den kan eventuellt utbytas mot Peter Ross som är mycket snarlik. Butcher är också en charmant allround-fluga och Dyson hör till de absolut bästa hackleflugorna. Wickhams Fancy och Greenwells Glory bör aldrig saknas i flugasken. Parmachene Belle är en mycket bra rödingfluga. Har man inte den kan man försöka med Mallard Claret and Blue som också visat sig välfiskande för rödingen i många vatten.

De två grupperna — Tealflugorna med sina ljusgrå vingar och olikfärgade kroppar och Mallardflugorna med sina mörkare vingar är mycket representativa. Vill man ha någonting brokigt och iögonfallande kan man försöka Alexandra som sedan gammalt har gott renommé när det gäller harr, men som även är en utmärkt öringsfluga i vissa vatten.

Streamers

Sedan har vi den typ av flugor, som kallas streamers — våtflugor bundna på långskaftad krok med lång vinge, vilka skall ge en föreställning om ett fiskyngel och därför måste ges en smula extra rörelse i vattnet. När det gäller streamers har man inte något speciellt mönster man kan framhålla, utan man får pröva sig fram. Streamers med silverkropp är dock i regel bra liksom vanliga flugor med silverkropp.

Nymer

Dessa bör i möjligaste mån likna de naturliga nymforna i vattnet. Det är viktigt att de är sparsamt klädda och sjunker snabbt.

Alla typer med en massa spröt och långt hackle etc. bör man betrakta med en viss skepsis.

Laxflugorna

är rena fantasiskapelser och många av de populära mönstren är synnerligen färgstarka. De mest kända engelska är universallaxflugor, som går bra i de flesta skandinaviska vattendrag.

Bra fluga för lax och havsöring

Här hör t. ex. Silver Grey och Silver Doctor, Thunder and Lightning, Jock Scott, Sweep, Durham Ranger, Black Doctor och Black Dose samt Dusty Miller. Utan tvekan är Thunder and Lightning världens mest gångbara laxfluga — i alla väder och i alla vatten. Ett svenskt mönster, som visat sig utmärkt i Mörrum och Älvkarleby både för lax och havsöring är Chillimps, en orange-röd hacklefluga. En annan bra "laxfluga" särskilt för havsöring är Grey Mallard and Red i mindre nummer på dubbelkrok. Utmärkt är också den engelska Red Sandy när det gäller havsöring. Den är inte bra för lax, men för havsöringsfisket i Mörrum kan man knappast få tag i en bättre fluga.

Den kända laxflugan Silver Doctor torde vara mest känd i små kroknummer (10 och 12) som en i många norrlandsvatten utmärkt öringsfluga.

Torrflugor

Då torrflugorna skall flyta på vatten är de bundna på ett något annorlunda sätt än våtflugorna. Ofta är de yvigare, har mera hackle för att flyta bättre eller upprättstående vingar. Bra torrflugor bör ha ganska styvt framåtriktat hackle dvs. borst så att de står bättre på vattenytan. Många av dem skall föreställa dagsländor i olika stadier, dvs. dunstadiet, som representerar den icke helt färdiga sländan och spinnarstadiet som motsvarar den fullt utvecklade sländan. Det är därför man har flugor som Blue Dun, Olive Dun etc. och Red Spinner, Sherry Spinner osv.

Impregnering

För att torrflugan skall flyta bra, bör man impregnera den antingen med någon bra torrflugeolja eller med något fett. Använder man fett bör man se till att hacklet inte kläbar ihop, då flugan i så fall fiskar sämre.

Övriga flugor

Utom de vanliga våt- och torrflugorna finns det en grupp representationsflugor, som är gjorda av plast, oljat siden, gummi m. m. En del av dessa konstgjorda flyglån ser mycket naturtrogna ut och kan även vara utmärkta. Det är ju omöj-

ligt att med fjäder och krok skapa direkta imitationer av insekter, och därför är det fel att tala om att en konstgjord fluga imiterar t. ex. en slända. Den kan däremot ge en föreställning om eller representera en slända eller annan insekt. Men t. ex. en geting av gummi kan både ges form av en geting och målas så att den ser ut som en geting.

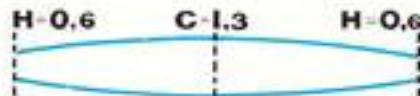
Bra torrflugor

En del av de yviga tjocka hackleflugorna, som t. ex. Coch-Y-Bondhu, har blivit mycket populära därför att de är lätta att kasta och är väl preparerade med torrflugeolja flyter de bra. Ett mycket populärt allroundmönster är Fan-Wing-Royal-Coachman. Det är en amerikansk variant på den förete i tiden mycket populära flugan Coachman som framför allt används som våtfluga. Fan-Wing-Royal-Coachman har vita, solfjäderformade, vilda vingar, flyter bra och syns bra på vattnet, vilket ju också har en viss betydelse.

Andra bra torrflugor är Red Quill och Iron Blue Dun, som tillhör den mera gracila typen av vingflugor. Vidare Wickhams Fancy och i minsta kroknnummer Black Gnat, som kan vara användbar då fisken tar knott eller liknande små insekter på ytan.

Fluglinor

Efter sin grovlek betecknas fluglinorna med bokstäver varvid man går från A till I. A är grövst med en diameter av ca 1,5 mm och I tunnast eller ca 0,5 mm. Eftersom linorna i allmänhet görs dubbelt avsmalnande får man då tre bokstäver i måttbeteckningen. De vanligaste grovlekarna till ett ordinärt 8¹/₂—9 fotsspö är HCH eller GBG. Detta innebär att spetsarna på t. ex. HCH-linan har grovleken H, dvs. ungefär 0,6 mm medan linans mittparti betecknas med C=1,3 mm.

Det finns nu linor av nylon eller dacron, som har ungefär samma specifika vikt som silkelinorna, eller t. o. m. högre vid samma grovlek. Dessa nya linor finns både sjunkande och flytande. En flytande lina behöver man inte fetta in, och detta gör ju torrflugefisket lättare och bekvämare.

I regel görs en fluglina i en längd om närmare 30 meter (30 yards). Tycker man då att den är onödigt lång — man håller ju inte 25 à 30 meter i luften när man blindkastar — så kan man kapa av en del av linan och splitsa på en tunnare skjutlina med backing.

När man köpt en fluglina måste man under alla förhållanden förse den med backing och helst en kort skjutlina som övergång mellan flug-

lina och backing. Backingen tar man lämpligen av tunn, antingen spunnen eller massiv nylon och med tanke på stor fisk och långa rusningar bör backingen vara 50—75 meter. Skjutlinan av grövre dimensionerad nylon kan vara ca 10—15 meter beroende på hur mycket spolen rymmer.

Flugfiskets teknik

Att det skulle vara önskvärt att lära sig flugkast och ordinärt flugfiske botten i gamla fördomar. Vanligt våtflugefiske i strömmande vatten är inte nämnvärt svårare än mete. Man behöver inte kunna kasta långt och man behöver inte tillämpa någon svärbenästrad fisketeknik. Bara kasta ut flugorna i strömmen och låta dem driva med den.

Våtflugefiske

Det vanligaste och lättaste är våtflugefisket. Våtflugan skall fiskas sjunkande och man använder en eller flera flugor på tafs. De flesta torde fiska med två eller tre flugor — en ändfluga och sidoflugor, s. k. upphängare. De färdigknutna våtflugetafsar, som finns i handeln är därför försedda med en eller två sidotafsar.

Torrflugetafsarna har däremot inga sidotafsar.

Använder man flera flugor bör ändflugan vara minst och översta upphängaren störst. Det är också lämpligt att kombinera helt olika flugmönster för att ha största chansen att attrahera fisken. Man kan

sälunda ha en hacklefluga utan vingar som ändfluga och en eller två vingflugor som upphängare. En fluga kan ha silverkropp, en annan röd kropp, en ljusa vingar och en annan mörka osv.

Att fiska öring, röding och harr

När man fiskar med våtfluga, behöver man ej fetta in fluglinan, och

tafsen får under inga förhållanden infettas. Linan kan fiskas halvdränkt i vattenytan eller sjunkande — detta beror på vilket djup man önskar att flugorna skall gå på. På grunt vatten och under högsommaren kan det vara fördelaktigt att våtflugorna går relativt ytligt, men i djupt vatten samt under våren och eftersommaren är det ofta nödvändigt att få ned dem djupare.

Tafsgröveken

I stort gäller samma regler för våtfluge- som torrflugefiske. Man bör ha så tunn tafs som möjligt. Gäller det mindre eller medelstor fisk kan man klara sig bra med en tafs, som är 3x. Men många gånger, t. ex. när man fiskar med små torrflugor eller med nymf, får man välja den tunnare 4x. För större fisk och på kvällen eller i mulet väder kan man fiska med 2x. Grövre tafs är ej att rekommendera för vanligt torrflugefiske. Nu måste emellertid tafsens grövlek även i någon mån rättas efter spöts aktion. Har man ett styvt spö, så fordrar detta ofta ett nummer grövre tafs, medan man med ett vekt spö kan använda tunnare.

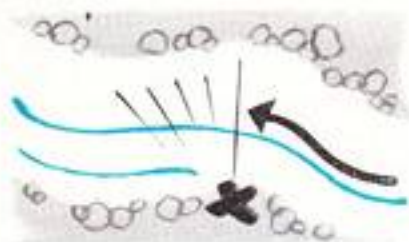
När det gäller laxfiske måste man använda betydligt grövre tafsar och för havsöring något tunnare beroende på hur fiskevattnet är beskaffat.

Tafsgrövek för laxflugor

Beteckning	Grövek
7/5	= 0,40 mm
4/5	= 0,45 mm
2/5	= 0,50 mm

Tafsgrövek för våt- och torrflugor

Beteckning	Grövek	Beteckning	Grövek
0x	= 0,26 mm	3x	= 0,20 mm
1x	= 0,24 mm	4x	= 0,18 mm
2x	= 0,22 mm	5x	= 0,16 mm

Våtfluga i strömmande vatten

Vid våtflugefiske i strömmande vatten kastar man tvärs eller snett över strömmen och låter flugan eller flugorna flyta med vattnet i en båge nedåt till dess deras nedåtgående rörelse begränsas av linans längd, och de kommer att stanna eller svepas mot land. Då är kastet slutfiskat, och man tar hem linan och gör ett nytt kast.

Det är lämpligt att man börjar med korta kast, som man sedan successivt förlänger och sålunda avfiskar allt större område av strömmen. I strömmande vatten spelar det inte så stor roll om flugan plaskar en smula i vattnet till följd av ett klumpigt kast. I lugnvatten är detta däremot mindre lämpligt.

Man kan även fiska med våtfluga genom att kasta snett upp mot strömmen, men då måste man hela tiden kontrollera linan — dvs. när den flyter nedåt får man ta hem linan genom spöringarna så att den ständigt är någorlunda sträckt och så att man kan få kontakt med fisken när den huggar.

Vid nedströmsfiske krokas fisken sig vanligen själv. Vid uppströmsfiske måste man däremot i regel kroka den genom en lätt åtstramning med linan.

Var skall man fiska?

Man kan fiska antingen blint eller för vakande fisk med våtfluga. Ser man inte någon fisk, gäller det att få flugan att gå över ställen där det kan tänkas stå fisk.

Bra fiskeplatser är strömnackarna och strömmars utlopp i lugnvatten, men även mitt i strömmen eller i delar av strömmen där vattnet flyter långsammare kan man ha chansen att få hugg. I en ström bildas ofta bakom en sten eller uppgrundning ett lugnvatten eller en mera lugnflytande sträcka och där kan man alltid försöka. Däremot lönar det sig mera sällan att fiska mitt i hård ström som ej erbjuder några lämpliga ståndplatser för fisken. Bra platser brukar strömkanterna vara.

På grunt vatten nära stranden står i varje fall under dagen ofta mest småfisk, men i skymningen kommer grov fisk ofta upp i grundregionerna helt nära stranden och kan då stå där på kanske inte mer än fotsdjup vatten. Andra platser som kan vara värda att pröva är utanför gräskanter, i smala sund och under träd eller buskar med grenar som hänger över vattnet.

I lugnvatten och sjöar

träffar man däremot ofta på kryssande fisk som hela tiden befinner sig i rörelse på jakt efter födan. Detta gäller framför allt insjööring, röding och harr.

Enklaste sättet är här att driva med båten och göra korta kast åt alla håll. Om det blåser en smula är denna metod i regel pålitlig. Är det blankt och stilla vatten, blir det vanskeligare då klumpiga kast skrämmer fisken. Den oros då också av båtens och årorans rörelser.

Vid sjöfiske och även vid strömfiske kan det ibland vara fördelaktigt att ge våtflugan extra rörelse genom att dra den, eventuellt med små ryck, genom vattnet. Detta är framför allt fallet då man fiskar med streamers.

Nymffiske

kallas en speciell form av våtflugfiske. Man använder bara en nymf på tafsen och såväl linan som 2/3 av tafsen skall vara infettade. Det blir alltså fråga om ett relativt yttligt våtflugfiske. Den yttersta tredjedelen av tafsen skall vara oinfettad så att nymfen kan sjunka en bit under vattenytan. Nymfen måste vara så konstruerad, dvs. ha lagom tyngd, att den snabbt sjunker.

I korthet kan man om detta nymffiske säga att det till skillnad från vanligt våtflugfiske huvudsakligen bygger på att man kan se lugget. När man fiskar på vanligt sätt med våtfluga, känner man vanligen lugget som en dragning i linan och fisken är då krokad när man fiskar i strömmande vatten. När man fiskar med nymf måste man se lugget — den del av tafsen, som flyter glider

fram eller sjunker plötsligt när fisken hugger och man måste då omedelbart ge mothugg annars spottar fisken ut nymfen.

Lax och havsöring

fiskas på våtfluga ungefär på samma sätt som övriga fiskar, fast man i allmänhet har tvåhandsspö och stora flugor. Enklast är att fiska nedströms och lå flugan att gå över den plats där man tror att fisken står. Man använder bara en fluga på tafsen och i regel är det fördelaktigt att den går ganska djupt, fast man sommartid när vattnet är varmt, kan fiska mera ytligt och med mindre flugor.

En generell regel är, att man i högt vatten bör ha stora flugor och i lågvatten mindre. I kallt vatten måste flugan fiskas långsammare — i varmt vatten något snabbare. Det väsentliga vid våtflugfiske av lax är emellertid att man vet eller med någonlunda säkerhet kan räkna ut var laxen står. Laxen har ju i regel bestämda ståndplatser där den alltid står. Havsöringen kan däremot stå litet var som helst, men gemensamt för båda fiskslagen är att de endast hugger när de är på plats.

Torrflugfiske

Många flugfiskare anser att torrflugfiske är det roligaste och mest spännande fisket. Man kan ofta med fördel fiska blint, men det roligaste är utan tvekan att fiska för vakande fisk. Vidare kan man vid torrflugfiske se hur fisken stiger och tar den flytande flugan. En torrfluga skall nämligen alltid fiskas flytande och även linan måste därför flyta. Tafsen skall aldrig fettas in.

Vakande fisk

När man skall fiska för vakande fisk, t. ex. öring, så går man efter stranden eller sitter i båten och håller utkik efter någon fisk av lämplig storlek, som stiger upp inom kasthåll mot ytan och tar en insekt som flyter på den.

Går man efter en ström och ser en vakande fisk i någon hölja eller bakom en sten osv., så vet man att där har fisken sin ståndplats. Då kan man i lugn och ro förbereda rätta sättet att presentera flugan för denna fisk. Man bör då ta hänsyn till strömförhållandena och välja en plats varifrån man kan kasta utan att observeras av fisken och få flugan att flyta rätt utan att bromsa (drugga). Den skall flyta över fisken så att flugan ser naturlig ut. Linan får ej påverka flugan så att den bromsas eller dras och flugan får inte ploja i vattnet så att det försar omkring den.

På lugnvatten lägger man flugan i eller alldeles intill vakringen. Under alla förhållanden bör man se till att linan inte kommer över fisken, som då blir skrämmd eller misstänksam. Man bör inte heller kasta skugga på vattnet. Om man skall fiska torr-

fluga upp- eller nedströms är en sak, som man måste avgöra från fall till fall. I mycket klart vatten kan det vara nödvändigt att kasta uppströms för att ej skrämma fisken. Det är också lättare att göra detta med hänsyn till draggande fluga. Fiskar man nedströms eller snett nedströms måste man försöka kasta en slak lina så att den bildar bukter, som gör att flugan kan flyta naturligt på vattnet till dess linbukterna är utträtade av strömmen.

Flugfiskesäsong

Flugfisket har en relativt kort säsong i vårt land. I södra Sverige blir vattnet ofta för varmt under sommaren och fisken därför mindre benägen att hugga. Men även vattenstånd och insektsliv bestämmer fiskesäsongens längd. Sen fjällflod kan försena fisket högst betydligt, och en varm försommar och högsommar kan göra att insektslivet hastigt når en kulmen och sedan ebbar ut, så att slutet av flugfiskesäsongen blir mycket dåligt.

Harren är en sen fisk ur flugfiskesympunkt och när säsongen är över för röding och öring, kan

man fortfarande räkna på bra harrfiske. September kan vara en utmärkt harrmånad och ända in i oktober kan man under soliga dagar räkna på att få en och annan harr på fluga. Men där kommer förbudstiderna in i bilden. På många håll är det förbjudet att fiska med fluga i strömmande vatten efter den 1 september.

Säsongerna för lax och havsöring är helt beroende på fiskens uppgång i sötvattnet samt på vattenstånd och temperatur. I Mörrumsån börjar blanklaxen gå upp redan i slutet av april medan den t. ex. i Dalälven vid Älvkarleby kommer senare, vanligen omkring midsommar. I Mörrum räknar man därför med en vår- och en höstsäsong.

Laxen har en utpräglad vårsäsong där och havsöringen en höstsäsong i september fast man även tar en hel del havsöring på våren och försommaren likaväl som man kan få lax på sensommaren. I Mörrum kan man från den 1 april ta nedvandrande utlekt havsöring på fluga. I Älvkarleby kan man börja fiska redan 1 januari och det har hänt att man då — om vädret varit mildt — tagit både lax och öring på fluga.

Var kan man fiska med fluga?

Möjligheterna för flugfiske är ganska stora när det gäller insjööring, röding och harr, medan det är sämre beställt med dem för lax och havsöring. I södra Sverige är det egentligen endast i Mörrumsån, Emån, Ätran och några mindre vattendrag där man kan få någon lax eller havsöring. Emån är privat vatten, me-

dan man i Mörrum kan få lösa fiskekort. I Ätran är det bästa laxfisket utarrenderat, fast man inom Falkenbergers stad och på vissa andra ställen har kortfiskemöjligheter. De fordon laxrika, norrländska älvarna är till stor del reglerade och i Dalälvens nedre del har ett alltför intensivt nätfiske starkt försämrat chanserna för flug- och annat sportfiske på Kronans vatten. I norra Norrland finns ännu en del möjligheter till lax- och havsöringsfiske på fluga, men man skall ha god tur och lokalkänneslöm för att lyckas få någon fisk.

Vatten med insjööring finns det emellertid gott om t. ex. i Värmland, även om öringen i de flesta vattnen antingen förekommer ganska sparsamt eller också är småvuxen. I södra Sverige finns rätt grov öring i en del vatten, men den har minskat kraftigt i antal. I en hel del småbäckar och åar finns det småöring. I mellersta Sverige är flugfiskemöjligheterna små. Man måste komma norr om Dalälven innan man kan räkna med något vidare fiske.

I Dalarna finns rätt goda möjligheter, och de blir ännu bättre när man kommer upp i Härjedalen och Jämtland.

Över hela Norrland finns ett stort antal små tjärnar och sjöar med öring, röding eller harr. Ju längre västerut och norrut man kommer i Norrland desto flera och bättre blir flugfiskemöjligheterna. Bäst är de utan tvekan i Norrbotten som har ett stort antal, ännu relativt litet utnyttjade, fjällvatten. Det gäller då framför allt vissa vattendrag i fjälltrakterna, som ej utsatts för några regleringar.

Modernt mete

En urgammal fiskemetod, som tycks komma igen, är spömetet med flöte. En starkt bidragande orsak härtill torde vara, att även metet undergått en utveckling mot bättre metoder med effektiva, lätta redskap. De tunga, långa metspönas tid är snart förbi. En modern metare använder sig av haspel-, spinn- eller ett styvt flugspö med glidflöte och haspel- eller multiplikatorrulle.

Glidflötet

Det är främst två uppfinningar, som verkat revolutionerande på metet — glidflötet och den flytande linan. Glidflötet har den egenskapen att det glider fritt på linan mellan sänket och det s. k. metdjupsstoppet, bestående av en trögt förskjutbar plasthylsa eller rätt och slätt en på linan fastknuten bit bomullsgarn. Detta gör att när man vevar in linan för att göra utkastet, glider flötet ner mot sänket och utgör tillsammans med detta en kastvikt, ungefär som ett drag. Man kan med andra ord göra utkast med även det kor-

taste spö, och man kan dessutom kasta långt, 30 meter eller mera utan stor ansträngning. När flötet, kroken och sänket tagit vatten dras linan ut genom flötet, tills stoppet tur emot, och sedan är det att mete som vanligt. Djurpet inställer man alltså med stoppet, som lätt glider genom spöringarna. Man metar med samma spö lika lätt på 20 meters djup som på 1 meter.

Lämplig utrustning

Den bästa utrustningen för detta mete är ett sju fots haspelspö, gärna något styvt, försett med haspelrulle och en homogen lina i grovlek 0,25 mm—0,30 mm.

Flytande metrev

En annan lösning är att använda en flytande metrev. Den ligger på vatten under hela fisket och det blir inget vattenmotstånd, då man lyfter den. Dessa linor bör vara tjockare än en vanlig metrev och bör helst sluta strax ovanför metdjupsstoppet.

Pimpelfiske

Sedan isen väl lagt sig är pimpeling huvudintresset för hundratusentals entusiastiska fritidsfiskare över hela landet.

För vinterfiske och fiske på grundare vatten används oftast lätta spön, som kan vara av olika material och ha korkhandtag med pinnar för linan eller en lätt metrulle. Det finns även hopfällbara sådana spön med revvinda.

Vid fiske på djupare vatten och efter stor fisk, såsom vid torsk- och makrillfiske vid kusten eller rödingsfiske i Vättern, används lämpligen kraftiga pimpelspön, som är försedda med glasfiberklinga och spinnspöhandtag samt en vanlig spinnrulle.

Ta reda på djupförhållandena

Vi antar, att vi en vintersöndag kommer ut för att fiska på ett helt okänt vatten. Det första vi bör ta reda på är bästa fiskedjupet. Därför börjar man fisket helt nära land, t. ex. vid en långt utskjutande udde.

Man förflyttar sig sedan i en rak linje ut från udden och gör upprepade försök. (Se bild ovan.)

Träffar man på abborre på exempelvis sju meters djup, så försöker man under fortsättningen av fiskedagen att hålla sig ungefär på detta djup.

När man prövar en ny plats räcker det sällan med bara ett hål. Första gången så kommer man kanske för högt eller för djupt i en brant, och ett stort abborrstim kan stå alldeles i närheten utan att man

hittar det. Dessutom är det inte säkert att abborren nappar i första hålet, även om den finns där. Antingen man känd fisk eller inte i första hålet så bör man alltså göra ett eller två hål till på platsen.

Abborrstim

Den tränade fiskaren märker snabbt när han får kontakt med ett stim. Han sitter med blicken intensivt riktad mot den punkt där linan går ner i vattnet och en enda liten darrning gör honom misstänksam. Har man kommit på det klara med att det finns fisk kan det vara klokt att gå över till små pirkar och beten. Då faller snart den första abborren för frestelsen och löser förtrollningen. Allra tjurigast är vinterståndarna, de stora abborrar som ställer sig "på sparlåga" på vissa platser, när mörkret under is och snö är så kompakt att de inte kan se att jaga den småfisk, som utgör deras föda. Det kan ta tjugo minuter att väcka dem, men när de väl kommit i rörelse, hugger de utan hejd.

Rörelsemetodik

I ett nytt hål börjar man i regel med några korta, lugna rörelser, avsedda att locka de abborrar till hugg.

som eventuellt finns där från början. Om det inte ger resultat, gör man några mycket långa och snabba s. k. lockrörelser, så att pirken kastar upp i vattnet och glider ut långt åt sidorna. Abborrar, som står nära hålet, blir då strax mera intresserade, och andra hör ljudet av pirken i vattnet och drar sig närmare. Efter två, tre sådana lockryck måste man återgå till en serie korta metryck för att utröna effekten. Blir det inget resultat, så kan man sakta lyfta upp pirken genom vattnet med små korta uppehåll och vickningar. Nyfikna, men slöa abborrar brukar då ofta följa efter, ibland ända upp till hålkanten och man kan ofta få se ett helt stim. Om man då släpper pirken fri på nytt, så brukar abborrarna rusa efter den, och hugget kan komma i samma ögonblick linan ströks.

Att pimpla gädda

Gäddan håller sig gärna framme, när man träffat på ett abborrstim. Hon hugger pirken med fart, men bromsar upp så snart hon fått den i käften. Hon gör inga längre rusningar förrän man fått henne en bit upp i vattnet. Fiskaren måste lägga linan ordentligt ifrån sig, så

den inte trasslar sig, när rusningen kommer. Han måste hålla "glidtag" i linan, så att den kan slira mellan nyporna. Det bästa är om man genast kan leda gäddan upp till iskan- ten och sätta en hjulpkrok eller huggkrok under hakan på den, så fort käften syns under hålet.

Att pimpla lake

Vid vissa tillfällen kan man också få lake i stor mängd. Det finns i de flesta sjöar gropar eller andra platser, där leklaken samlas i stora stäm. Den sätter ingalunda fiskarens nerver i dallring, men den är intresant, därför att den kräver en viss teknik. Laken lugger villigast, om man "varpar" upp pirken till iskan- ten och släpper den fri så att den tar botten ett gott stycke på sidan om hålet. När man sedan släpar den på botten in mot centrum, så brukar laken hugga.

Att pimpla sik

Betydligt svårare är att pimpla sik. De är nämligen oerhört försiktiga. Det fordras att de är väl samlade och livligt i farten för att de skall hugga på stora pirkar och beten. I regel går de och stöter så försiktigt, att man knappt märker vad det är fråga om. När man varpar pirken upp genom vattnet följer ofta hela stämmet med upp till hålet, så att man ser dem. Då bör man övergå till en liten pirk, gärna en liten balanspirk, och fiska tätt under isen, även om bottnen ligger tjugo meter längre ner. Siken är mycket skygg, och fisket kan snabbt bli förstört, om det kommer många fiskare och börjar slå hål.

Att pimpla öring och röding

Även rödingen i de stora och djupa sjöarna tar oftast pirken i de högre vattennivåerna. Normalt går den nära isen, när det är mörkt i vattnet, och ungefär på halva djupet, när belysningen är god. Rödingen i de mindre och grundare vattnen går däremot till största delen så grunt, åtminstone på våren, att man kan ligga ner på isen och "kikmeta".

Detta är en spännande metod, som i Norrlands inländ allmänt tillämpas för såväl röding som öring, sik och harr. Just för rödingen används i stället för den vanliga pirken ofta en stor, bred och grann locksked, under vilken kroken med en liten stubbmask hänger på en lång tafs. Öring, harr och sik tar bättre på vanliga, ganska små pirkar.

Pimpelbeten

Liksom i fråga om spinnetbeten kan man skilja mellan vissa huvudtyper av pimpelbeten.

Metpirken

Den vanligaste är metpirken, som består av ett blänke, försedd med en löst hängande krok.

Huggblänkena

Dessa utgörs av två huvudtyper: de egentliga huggpirkarna och balanspirkarna. En huggpirk är liten och avsedd att själv utgöra betet. Kroken är vanligen ingjuten i pirkens nedre ände och försedd med en liten röd ulltofs. I praktiken huggar dock de flesta fiskarna just efter den röda tofsen.

Balanspirken

Denna är upphängd i ungefär vägrätt läge med linan fäst på "ryggen". När en sådan pirk förs upp och ned med pimpelspöt, skär den ut åt sidorna i vida cirklar och "simmar" i stora bukter.

En rätt utförd balanspirk är vid vinterfisket, när fisken är mycket slö, betydligt effektivare än andra pirkar.

Storlek och form

Regeln är att man alltid skall använda små pirkar vid fiske på grunt vatten, ned till sex, sju meter.

Blänkets form har en avgörande betydelse, när det gäller rörelsen. En pirk skall sjunka i stora spiraler och "blänka upp" i ljuset från hålet för att väcka intresse. Det skall vara ljusa pirkar i dålig och mörka i god belysning. Ett pimpelblänke skall vara skinande blankt.

Tacklingen, kroken och betet

Det är mycket viktigt att pirken är rätt tacklad. Kroken bör inte sitta omedelbart intill blänket utan vara fastsatt med en eller ett par länkar förutom den ring, som sitter i själva blänket. Kroken kan vara enkelkrok eller trekrok, men bör i det senare fallet vara mycket liten, nr 10—12, och gärna försedd med lysmassa. Enkelkroken bör agnas med ett mycket litet men intensivt vitt bete. De forna björkssvamparna och abborrögonen har numera ersatts av plastbeten i form av vita tärningar, ögon och stubmask. Många använder en bit fläsksvål, men de flesta sätter alltför mycket bete på kroken, så att fisken drar sig för att hugga och dessutom blir svår att kroka.

Pimpellinan

Här har också utvecklingen gått mot allt tunnare dimensioner. Vana pimpelfiskare använder för sina minsta pirkar så tunn lina som 0,20 mm. Det räcker för att leda en kilos-abborre upp till hålet. Vanlig grovlek är dock 0,25—0,30 mm. Endast vid pimpelfiske efter torsk går man så långt som till 0,40 mm.

Farlig is

Varje år inträffar att fiskare går ner sig på förrädisk is och drunknar. Farligast är de första och de sista isarna. Nyisen kan vara tjock vid den ena stranden, dit vinden före isläggningen fört det avkylda ytvattnet, men livsfarlig vid den motsatta stranden, där varmare bottenvatten sugits upp. Dessutom kan öppna eller svaga s. k. brunnar uppstå nyckfullt var som helst, exempelvis där två strömmar möts mitt ute på djupet och varmare vatten pressas mot ytan. Farligast i detta hänseende är grynnor och branter, som vänder bottenströmmen uppåt. Farliga är också snöfläckarna, som isolerar isen från luftkylan.

På sådan osäker is är det nödvändigt att man förflyttar sig till fots, ty om man då går ner sig, så har man alltid bärande is ett steg tillbaka. Man har då god chans att ta sig upp eller bli räddad av tillskyndande. Man bör ej använda isherr för att undersöka isens bärkraft. Det bör istället vara isbill, med vilken man oupphörligt känner sig för.

Ett av de allra effektivaste skydden är den flytande anoraken, som förutom att den är varm och vindlät håller fiskaren flytande, om han går ner sig.

Vinterfiskarens utrustning

Isborr

För håltagningen används huvudsakligen isborr. På ny och tunn is bör det vara en isbäll, och gärna en tudelad sådan, som kan bindas under ryggsäcken.

Hållfotsbroddar

kan man inte undvara på våt och hal is, i synnerhet om det blåser hårt.

Isdubbarna

Till en vinterfiskares nödvändiga utrustning hör också isdubbarna, som skall bäras lätt åtkomliga.

En räddningslina

av stark men lätt nylon tar också liten plats och rymms i bröstfickan. Den skall vara försedd med en blyvikt, som gör det lätt att kasta änden till en nödställd person i en vak.

Angelfiske

Angelfiske avser huvudsakligen fångst av gädda, men kan också användas för abborre, lake, braxen osv. I regel är det så, att gäddan går grunt, delvis mycket grunt, just när isen lagt sig. Hon är då i livlig rörelse och hugger villigt. Isen är tunn och lättarbetad. Det är med andra ord bästa tillfället på hela vintern att angelfiska.

Oftast väljer angelfiskaren ut ett lämpligt område över vilket han sprider ett antal spön. Sedan står han och vaktar dem hela dagen och får kanske ett par fällningar då och då.

Ett mera aktivt och givande fiske kan bedrivas på det sättet, att angelspöna flyttas successivt. Man tar upp det spö, som stått längst och flyttar det till ett nytt hål bortom det sista. Då hinner man söka över ett stort område och ökar betydligt fångschanserna.

I regel går gäddan grundast tidigt i dagningen, kanske inte på mer än meterdjupt vatten. Senare börjar den nappa på djupare vatten. Mitt på dagen står gäddan i strandbranten på tre, fyra meters djup och mot kvällningen åter på grundare vatten.

Hålet får ej frysa

så att linan fastnar i hålen. Man håller hålet öppet genom att röra om med en isskopa eller också kan man lägga en vassvippa runt linan i vattenytan. Många använder även några droppar fotogen.

Placering av beten

Är vattnet klart och belysningen god kan betena hänga en halv till en meter över botten. Är det dålig vattensikt eller svag belysning är det säkrare att sänka dem till blott ett par decimeter över botten. På sista vårisen händer emellertid ofta att

gäddan uppträder strax under isen, och då bör man experimentera med olika djup, tills man fått klart för sig, hur hon uppträder för dagen.

Att dra in fisken

När ett spö fäällt bör man genast skynda dit och ställa sig på motsatt sida om hålet i förhållande till linans riktning under isen. Man lägger handen löst under linan utan att gripa om den. När gäddan stannat och börjat gå på nytt, så kan man vara tämligen säker på att ögonblicket är inne. Man griper då linan och gör ett kort, bestämt men inte alltför våldsamt mothugg, vilket omedelbart följs av en snabb inhalning. Gäddan skall helst inte hinna falla någonting, förrän hon ligger på isen.

Den största risken ligger i att hon stöter mot iskanten, varvid hon lätt kan komma loss. Man bör därför öka pressen i samma sekund hon når hålet för att få upp huvudet. Då linor och krokar är mycket starka behöver man sällan några hjälpmedel, huggkrok eller annat, för att bärga ens den största gädda.

Angelspöt

består av en kort, spetsad pinne av trä eller metall, avsedd att slås ner i isen bredvid fiskehålet. Är det utfört av trä, är det fördelaktigt om det är försett med beslag i spetsen. På detta "spö" sitter dels en rulle för magasinering av löplina och dels ett spröt, som håller linan ut över hålet samt markerar nappet genom att slå upp, då fisken drar ut linan. Vanligen består detta spröt av en stålfjäder med en röd kork i spetsen.

Linan

utgörs av en kraftig, svart bomullslina. Ännu bättre är dock en spunnen nylonlina, som är ungefär hälften så tjock som bomullslinan, men ändå lika stark.

Angelkroken

är stor och trekantig med en helt kort spets, som tråds in innanför skinnets på betet ungefär i höjd med analöppningen och sedan under skinnets fram mot huvudet.

Övrig angelutrustning

Till angelfisket behövs större hål än till exempelvis pimpelfiske. Man kan använda en isborr med extra stor borskrål, eller en vanlig borr och efteråt utvidga hålet med en *isbill*. En sådan måste nämligen ändå alltid medföras, enär angelhålen måste "underhuggas", så att de får formen av en upp- och nedvänd tratt. Detta gör att fisken inte fastnar i hülkanten då man drar upp den.

Hålen måste alltid rensas väl från islötar, varför en *isskopa* måste ingå i utrustningen.

Klara 12 rätt på frågorna i 4:e kursbrevet

Svaren finns i brev 5.

1 x 2

1. Gränsen mellan lättare och tyngre kustspinn går vid en betesvikt av:

- 1 15 g
- x 25 g
- 2 40 g

2. Lämpligaste spö längd för tyngre kustspinn är:

- 1 9 fot
- x 7½ fot
- 2 6 fot

3. Den finaste öringsläsningen i havet är:

- 1 Hösten
- x Sommaren
- 2 Våren

4. Vid havsfiske bör spöt vara:

- 1 Vekt
- x Medium
- 2 Styvt

5. Streamers är

- 1 Torrflugor med långa vingar
- x Våtflugor bundna på långskaftad krok
- 2 Ett levande fiskyngel

6. Tulsens grovlek vid flugfiske

- 1 Bör även anpassas efter spöts aktion
- x Bör i allmänhet vara minst 0,60 mm
- 2 Är grövre vid torrflugor än vid våtflugfiske

7. Oskiftade fiskevatten betyder att:

- 1 Ett vatten har flera ägare, och majoriteten avgör eventuell överlåtelse av fiskerätten
- x Allmänheten har tillgång till fiske
- 2 Allt fiske är förbjudet

8. Ett makrillstim jagar:

- 1 Snett ner mot botten
- x Snett upp mot ytan
- 2 Rakt framåt i vattnet

9. Vid fiske efter havsöring skall betet spinnas in:

- 1 Djupt
- x Snabbt och högt
- 2 Sakta

10. Angelfiske är

- 1 Sillfiske på vårvintern
- x Insjöfiske med en speciell sorts dörj
- 2 Vinterfiske efter gådla

11. Nymffiske är

- 1 Mele med spinnspö
- x En speciell form av våtflugfiske
- 2 En sorts pimpling

12. Fluglinan

- 1 Fluglinan är i allmänhet dubbelt avsmalnande
- x Den grövsta är I
- 2 Den vanligaste grovleken är A

Innehåll brev 4

Kustspinn	2
Havsfiske	7
Att trötta en fisk	9
Oskiftade sjöar	10
Strandlagen och allemansrätten	11
Flugfiske	12
Vätflugor	13
Krokstorlekar	14
Torrflugor	17
Tafsgrovlek	19
Modernt mete	24
Pimpelfiske	25
Farlig is	29
Angelfiske	31

Brev 5 handlar om försäljning och reklam, handelsutveckling, att sälja är inte att expediera, olika reklammedel och återförsäljarekampanjer